

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת העברית

מאגר מילים לחט"ב

ריכוז ועריכה: ד"ר עליזה עמיר

מורים יקרים,

מרכזיותו של העושר הלשוני להתפתחות הכשירות האוריינית נבחנה במחקרים רבים (רביד וטולצ'ינסקי 2002, רביד אולשטיין וצאלון 2003, רביד וברמן 2006). מן המחקרים עולה ששליטה באוצר מילים היא תנאי הכרחי להבנת הנקרא ולהבעה בכתב ובעל פה. במסמך זה רשימת מילים וצירופים השכיחים בספרי הלימוד בכיתה ז'. בלימוד אוצר המילים חשוב לתת מקום לשני כיוונים: הן למילה היחידה ולהשתלשלות משמעה ויחסיה עם מילים אחרות, הן לתופעות סמנטיות והדגמתן על ידי קבוצות מילים. בהוראת נושא זה מומלץ לעסוק בבחינתם של מילים ושל צירופים מהיבטים שונים במילונים ובטקסטים מתוך מודעות להקשר החברתי-תרבותי שבו מופיעה המילה (ת"ל בעברית תשס"ג, עמ' 6). כמו כן חשוב לחשוף מאגר זה בפני מורים מתחומי דעת שונים ולדון במילים מן ההיבט הדיסצפלינרי.

אנו מאחלות לכן למידה מהנה ופורייה

ד"ר עליזה עמיר: מנהלת תכנית שלהב"ת
מדריכות מרכזות במחוזות

מאגר המילים

א	פעלים	שמות	שמות תואר	מיליות וקשרים	צירופים וביטויים
א	א-מ-ת לאמת א-ש-ר לאשר א-ש-ש לאושש א-ת-ר לאתר א-מ-צ (לאמץ)	אוצרות טבע אורח חיים אורך חיים אימות אכיפה אמצעי / אמצעים אפיון	אובייקטיבי ארעי / קבוע	אלמלא	אין הנחתום מעיד על עיסתו ; אין נביא בעירו ; אימץ אל חיקו ; איפה ואיפה ; איש אשכולות ; כאש בשדה קוצים
ב	ב-ט-א מצא ביטוי כיצד בא לידי ביטוי ב-ק-ר לבקר	בחינה בידול ביקורת בפומבי בפרהסיה	בדוי		
ג	ג-ב-ה/י לגבות מיסים	גורם / גורמים גישה (תפיסה)	גלוי / סמוי		
ד	ד-ג-ל דגלו ד-ל-ה/י	דופן דעה רווחת דעת הקהל			דברים כדרבנות ; דיבר על לבו ; דין ודברים
ה		האטה – תנופה האצה הבחנה / הבחנות הגירה היבט היגד הידברות היקף הכרעה הנחה הנמקה הסתייגות הצדקה הצהרה השערה התחבטות		הואילו	הטביע את חותמו ; להטביע חותם היה זנב לאריות ואל תהיה ראש לשועלים הלכה למעשה ; העלה חרס בידו

משרד החינוך
הפיקוח על הוראת העברית

פעלים	שמות	שמות תואר	מיליות וקשרים	צירופים וביטויים
				התגלגל לידינו
ו				
ז	זיקה	זכאי		
ח	ח-ו-ה/י חווה דעתך ח-פ-צ חפץ ח-ר-ת חרת	חד (ברור) חיוני ל (נחוץ)		חיים ומוות ביד הלשון; חרת על דגלו
ט	ט-ע-ה/י לטעות			טומן בחובו
י	י-ד-ה/י הודה ל ב / י-צ-ג לייצג			יישא בעונש יפה שתיקה לחכמים
כ	כ-ה-נ לכהן כ-פ-פ כפוף			כבש את יצרו
ל				לא הסתייע בידו; להאזין לרחשי הלב; להוציא דיבה; להטביע חותם; להפוך את הקערה על פיה; ליישר את ההדורים
מ	מאפיין מאפיינים מגבלה מגוון מדד מחאה מחדל מחלוקת מידה	מהותי מליצי (שפה מליצית) מתון	מאחר ש מלבד ה	מאמץ אל חיקו; מותר האדם מהבהמה; מחטיא את המטרה

משרד החינוך
הפיקוח על הוראת העברית

פעלים	שמות	שמות תואר	מיליות וקשרים	צירופים וביטויים
	מיעוטים ממד – ממדי הגירה מניע / מניעים מסקנה מקור מרחב משאב / משאבים משלח יד			מנת חלקו
נ	נדיר ניכור ניתוח נסיגה	נדוש נידח ניכר		נושא פרי ; נחוש בדעתו ; נקרה בדרכו
ס	סוגיה סיבה /ות סיווג (סוג) סמכות ספק סתירה			
ע	עילה עימות עמדה / עמדות עריצות		על אף	עולם כמנהגו נוהג ; עבודת כפיים / עמל כפיים ; עינו צרה ב ; עלה בתוהו ; על כל צעד ושעל ; עמד על דעתו ;
פ	פ-ל-ש מתפלש פ-ק-ד מופקד על פ-ר-כ להפריך פ-ר-ר להפר חוק	פער - פערים		

משרד החינוך
הפיקוח על הוראת העברית

פעלים	שמות	שמות תואר	מיליות וקשרים	צירופים וביטויים
צ	צ-ד-ד מצדד צ-י-ת לציית לחוק	צמיחה צחיח		
ק	ק-ל-ע נקלע ל ק.צ.ה להקצות / הוקצו ק.ר.ה (נקרה)	קריטריון קבוע / ארעי קיצוני / מתון		קל וחומר ; קשה מנשוא
ר	ר-ת-מ רתומים	רובד רווח רופף		
ש	ש-ל-ל שולל ש-ע-ר לשער ש-ר-ש לשרש	שכיחות שיעור ילודה שיעור תמותה שיעור (מידה) שיעור	שכן	שווה לכל נפש ; שונה בתכלית ; שנוי במחלוקת ; שפך את לבו ;
ת	ת-ה-ה/י לתהות ת-מ-כ לתמוך ת-ע-ד לתעד ת-ר-ס להתריס	תבונה תבחין תביעה (טביעה) תברואה תוחלת חיים תופעה תוצאה תחום (חיים) תמורה (ב) תמורות(שינוי) תנופה-האטה תעודה תפיסה (עולם)	תהומי	

משרד החינוך
הפיקוח על הוראת העברית